

NEBOVZETJE Koralno kri raztepem v nebovzetje,
v balet ciganskih žrebet.

Jutro iz prerezanih ptičjih grl
zahaja v moje oči.
Na tlečem šipku,
ivje se razcveta,
oslepi.

Kam bom z zrakom, ko izdihnem,
puhnem dušo bogu v brk?

Edo
Torkar

Tujca v noči

»Ti si?« reče dekle. Takoj nato
pa se ugrizne v ustnico, kot da bi jo
nenadoma zapekla vest: »Ni me bilo,
veš. Mama je prišla in potem sva šli
k atu v — — —, in — — — in
— — —.«

»Nič hudega,« jo potolaži fant.
»Tudi brez tebe se nekako najdem.«

»Kje pa si bil?«

»Nikjer. Pri Savi sem metal ka-
menje v vodo.«

»A res? Jaz pa sem se že bala, da me boš ozmerjal. Veš, mama...«

»Dobro je. Pusti to. Dobro je.«

»A češ, da ti zakuham juho?«

»Delo imaš. Ne daj se motiti. Ni mi do juhe.«

»Nekaj sem dobila v tipkanje. Jurja in pol od strani.«

»Ni slabo,« meni fant ravnodušno.

»Pomisli, dvajset listov sem že pretipkala danes. Moraš me pohvaliti.«

Fantova ravnodušnost preide v zaigrano navdušenje, ki meji na pos-
mehljivost: »Krasno. Še obogatela boš.«

»Zajebavaš,« se našobi dekle.

»Rekla si, naj te pohvalim. In jaz te hvalim. Sploh ne delam drugega,
kot da te ves čas hvalim.«

»Zajebavaš me. Ti si sploh en težek zajebant.«

Fant skomigne z rameni, češ, misli si kar hočeš, in se, kakor je dolg in širok, zlekne na kavč. Oblečen je v safari hlače z mnogimi žepi in v prav tako srajco. Videti je rahlo zanemarjen: študent ali kaj takega. Ni se še povsem otresel svojih otroških razvad: spakljivo napihuje lica in grbanči čelo. Z nonšalantno kretnjo si prižge cigareto in zadovoljno pihne dim v zrak.

Dekle se še kar naprej sklanja nad pisalni stroj. Neurejeni rdečkasti lasje se ji kot ognjen plaz razlivajo čez obraz. Kdaj pa kdaj seže vanje z roko in si jih popravi na zatilje. Zaman; takoj ji spet oživijo in zdrknejo nazaj. Široke lične kosti ji še poudarjajo že tako upadla lica, dve grenki, ostri gubi se ji režeta okoli ust. Tak obraz imajo včasih stare cipe in pa ženske, ki so v življenju veliko trpele. Oči ji samevajo globoko v duplinah; dve nedostopni, od neviht skaljeni jezerci. Fant je s svojim gladkim, mladeniško nadutim, a praznim in brezizraznim obličjem videti ob njej kot negoden otrok — čeprav nemara po letih ni nič mlajši od nje; spredaj se mu namreč že redčijo lasje.

Molk. Ona je zatopljena v svoje delo; on v svoje misli. Iz ust spušča dimne kolobarčke in gleda sliko nad njeno mizo. Mlada kmetica sredi rumenega žitnega polja z rdečo ruto na glavi, s srpom in snopjem v rokah; zadaj pa vas, temen gozd za njo, nad vsem tem pa širo no nebo s kopastimi, modro obsenčenimi oblaki.

»Boš kmalu končala?«

»Ne še tako kmalu.«

»Grem se stuširat — če dovoliš.«

»Seveda, kar pojdi. Brisačo imaš na obešalniku.«

Nazaj pride v samih spodnjicah, z vlažnimi in zmršenimi lasmi, z mokro brisačo okoli vratu.

»Pokrij se,« reče ona. »Prehladil se boš.«

Potem se z vzdihom skloni nazaj nad stroj in vtakne med valje nov list papirja.

»Koliko imaš še?«

»Potrpi. Samo še tale list.«

Drdranje pisalnega stroja, kapljanje vode v kuhinjskem umivalniku, oddaljeni šum cestnega prometa zunaj za okni.

»Danes ne bo nič s *tistim*,« navrže dekle mimogrede v premoru med dvema udarcema po tipkah.

»Zakaj ne?« reče fant in požre slino.

»Zmatrana sem. In zaspana.«

Fant spet požre slino. Tako mu je, kot da ga je zalil val mrzle vode. Dekle se obrne na stolu in ga preiskuje pogleda.

»Kaj je?«

»Nič.«

»Si mogoče užaljen?«

»Nisem,« reče fant zelo neprepičljivo.

»Pa si. Na obrazu ti piše. Tvoj obraz je kot odprta knjiga.«

»Ne verjemi mojemu obrazu,« se na silo zasmije fant. »Laže ti kot stara ciganka.«

— — —

Dekle je ugasnilo luč. V poltemi se je slekla in legla poleg njega na kavč. Fant se je otrpelo zagledal v strop. Ne glej je! si je prigovarjal. Ne dotikaj se je! In potem s pobožno željo: naj se me ona prva dotakne!

S pridržano sapo je prisluhnil v temo, čakajoč na njeno roko. Ni je bilo. Tam nekje daleč daleč z nasprotnega konca kavča je zaslišal počasno, enakomerno dihanje.

Spi, ga je prešinilo. Ona spi!

Vstal je. Zasovražil je njen kavč, zagnusila se mu je odeja, s katero je bil pokrit, zagnusila se mu je mehka toplota blazin.

V temi se je pritipal do bifeja in zagrabil prvo steklenico, ki mu je prišla pod roke. Konjak. Sedel je na tla in pil v dolgih, klototajočih požirkih.

»Kaj pa počneš, za božjo voljo?« se je oglasilo iz teme.

»Pijem,« je odgovoril, kar se le da brezbrizno.

»Piješ? Zdaj, sredi noči? Kaj za vraga —«

»Pijem na najino mrtvo srečo in na najino mrtvo ljubezen,« je patetično zadeklamiral fant.

»Si že nalit, vidim.«

»Ne sekiraj se. — Tako in tako sem zadnjič pri tebi.« Za hip je pomolčal, da bi počakal na odziv, ko pa ga ni bilo, je nadaljeval: »Bolje zame, da grem v gozd tulit z zvermi, kot pa da tako živim z ljudmi, kot živim sedaj.«

»Nehaj! Na živce mi že greš s tem tvojim pesnjenjem.«

»Spí, kar spí!«

»Ne morem. Če si imel namen, da me zbudiš, ti je to sijajno uspelo.«

Fant je še kar naprej sedel na tleh s steklenico v roki in glas se mu je tresel od pijanske zanesenosti, ko je govoril: »Kako to, da jaz, ki sem zmeraj hotel vse od življenja, pravzaprav ne morem dobiti niti malo . . . Sanjam o velikih gostijah, zraven pa zobljem drobtinice. . . . Pijem, pa se ne morem upijaniti . . . Kako to? Kako?«

»Zdaj vem, zakaj te je ona prejšnja pustila,« je reklo dekle.

»Nič ne veš,« je rekel fant.

»Preveč si zaljubljen sam vase.«

»Ja. In to nesrečno zaljubljen.«

Vstal je in šel na balkon. S seboj je vzel vrečko suhih sliv, ki jih je našel na okenski polici. Jedel je suhe slive, jih zalival s konjakom, pečke pa je pljuval dol na dvorišče. Gledal je na ulico in na pročelja stolpnic in blokov tam čez. Gledal je in si mislil: povsod je polno takih od znotraj zaklenjenih celic, v kakršni sva *midva*, v vseh so postelje ali kavči, na katerih se valjajo in zvijajo naga človeška telesa, oznojena od ljubezni ali od sovraštva, ali pa negibno ždijo pod odejami, ranjena od bolezni, starosti in zdolgočasnosti.

»Pojdi noter. Prehladil se boš.«

Ni ji odgovoril. Molče je vtikal slive v usta, jih počasi žvečil in pljuval pečke čez balkon. Spodaj na rumeno razsvetljenem cestišču so hrumeli težki tovornjaki prikoličarji, vsepovsod so se bleščale in utripale luči. Veter je gnal raztrgane oblake čez nočno nebo, kdaj pa kdaj se je prikazala kakšna bleda zvezda ali košček lune.

Moral bi iti proč od tod, si je prigovarjal. Ne bi se smel crkljati tukaj, ne bi smel več dihati tega, od naveličane ljubezni zastrupljenega zraka. *Ven* bi moral iti, pa četudi na veter, pa četudi na mraz. Bolje, da ležim v obcestnem jarku kot pa pri njej, ki me ne potrebuje več.

Spet je nagnil steklenico. Do zadnjega požirka, do zadnje kaplje jo je spraznil. Vrnil se je v sobo premražen od nočnega vetra in vrtoglav od konjaka. Seveda, *ona* je že spet spala. Ležala je na boku, do vratu zamotana v odejo, narahlo, komaj slišno je sopla skozi nos — njeno dihanje je prehitvalo tiktakanje ure budilke na mizi — lasje so se ji razlivali po belini rjuh kot rdeča morska trava.

Glasno je zakašljajal, s truščem je zaprl balkonska vrata in s še hujšim truščem spustil roletu. Ni se zbudila. Prižgal je radio in z naglim vrtenjem gumba menjaval postaje. *Kar tako* je odprl pipo v kuhinji in točil vodo v korito. *Nehote* je s komolcem butnil v omaro. *Po nerodnosti* je brcnil z nogo v smetnjak. *Po nerodnosti* mu je padla pokrovka na tla.

Ona pa je še vedno spala. Kot da sem iz zraka. Kot da me sploh ni, je sam pri sebi zarobantil v svojem ranjenem samoljublju. Sovražno jo je gledal skozi priprte oči. Bil je ljubosumen na njeno spanje, ni prenesel misli na to, da v tem sanjskem filmu, ki se tako tiho in brezšumno vrti pod njenimi sklopljenimi vekami, ne bi bilo nobene vloge zanj. Po katerih neznanih pokrajinah se zdaj sprehaja, se je z bolečino spraševal, s kom se zdaj ljubi na razcvetenih sanjskih poljanah? — Z menoj prav gotovo ne, z menoj ne . . .

Trdo jo je zgrabil za ramena in jo grobo stresel.

»Kaj je?« se je zdrznilo dekle.

»Sovražim te!« je stisnil skozi zobe.

Dekle si je z vzdihom potegnila odejo čez glavo in se obrnila proč.

»Sovražim te!« ji je še enkrat zasikal v uho.

»Kar daj,« je zamrmrala, ne da bi odprla oči. »Samo pusti me, pusti me spati, za božjo voljo . . .«

Nič več ni mogel storiti. Zdaj ni imel več moči ne za beg ne za boj. Zavalil se je na kavč, se zamotal v odejo in se brez odpora dal pogoltniti praznini noči.

— — —

»Glej, lastovke so na balkonu!« je zjutraj veselo zaklicalo dekle.

Fant je čemerno molčal.

»Glej, lastovke!«

Fant pa spet ne bev ne mev.

»Pa nič. — Kislica!« se je namrdilo dekle.

Siv, meglen dan je bil zunaj, komaj da se je videlo čez strehe prvih hiš. Ceste so bile mokre, rosilo je.

Dekle si je navleklo krilo in se jelo razčesavati. Imela je neubogljive, vihrave, kot žima trde lase, ki bi jih ji zavidale ruse ciganske kraljice izza gora. Dosti časa je minilo, preden si jih je spravila v red.

Molče sta se obula — ona v bele lakaste čevlje z jermenčki in visokimi petkami (popolnoma neprimernimi za vreme, ki se je obetalo), on v stare adidaske, modre, z rumenimi črtami. Molče sta prehodila sto in še nekaj stopnic do pritličja (dvigalo je bilo zasedeno), molče sta se napotila čez travnik proti avtobusnemu postajališču, vsak po svoji strani izogibajoč se lužam in kamenju.

»Imaš žetone?« je rekla ona, ko sta prišla do glavne ceste, kjer so ustavljali lokalni avtobusi. Njeni lasje so žareli kot ogenj na meglenem ozadju tega jutra in ji rožnato ožarjali obraz.

»Imam,« je rekel on.

»Dežuje. Morala bi vzeti dežnik.«

»Vseeno, če ga nimava,« je menil fant.

V avtobusu nista našla prostih sedežev, morala sta stati. Ljudje, ki so vstopali, so ju tiščali skupaj, pa sta kljub temu skrbno pazila, da se ne bi dotaknila in srečala z očmi.

Avtobus se je ves čas ustavljaj, zdaj na postajališčih, zdaj pred semafori, hidravlična vrata so se odpirala in zapirala, zadaj izmetavala ljudi in jih spredaj tlačila noter.

»Kako se cijazimo!« je zavzdihnilo dekle. »Še v službo bom zamudila.«

Gneča je postajala nevzdržna. V golaž bi te lahko sfaširali, pa še pisniti ne bi mogel, je pomislil fant. Ozrl se je za dekletom. Ni je bilo več. Dol je že šla, je pomislil. Končno se je zadek le odprl in zelena gosonica z gumijastimi kolesi namesto nožic je izvrгла tudi njega. Zaman se je ogledoval za dekletovimi vihravimi rdečimi lasmi. Nikjer jih ni bilo videti.

— — —

V trafiki na vogalu je kupil ponedeljkovo Delo, kemični svinčnik, pismo z znamko in zavojček filter 57. Pogledal je na uro: šest in deset. Zavil je v stransko ulico, kjer je bilo manj ljudi. Šel je na gostilniški vrt, kjer so stale prazne mize, ob katere so bili poševno prislonjeni stoli. Izvlekel je robec, obrisal mokroto s stola in mize, prižgal cigareto, razgrnil časopis, nanj pisemski papir, odvil pokrovček kemičnega svinčnika in pisal:

Draga — — —,

tako ne moreva več naprej. Še pes bi crknil od tega, kar . . .

Pisal je z velikimi, neokretnimi črkami, ki so se v vijugavih vrstah in z velikimi presledki vleklo čez belino papirja. Na zadnji strani so se črke v strahu, da jim ne bi zmanjkalo prostora, zmanjšale, vrste so se nekako

poravnale, presledki med njimi zožili, tako da so bile črke na koncu že čisto majcene, kot vozli na sukancu.

Skočil je še po eno pismo, odvrigel ovojnico in nadaljeval:

... *Vem, tudi mene je včasih težko prenašati...*

Pa še res je, si bo mislila, je pristavil sam pri sebi, in rahel nasmešek mu je spreletel obraz.

Črke, ki so se zdaj osvobodile utesnjenosti in uzrle prostrano belo cesto pred seboj, so se spet razbohotile v dalj in šir.

Na papir je kanila kaplja. Še nekaj kapelj mu je padlo na glavo in na roke.

... *Naj torej končam.*

Te pozdravlja tvoj — —

Prebral je to, kar je bil napisal, nato pa je vmes med besedi »te pozdravlja« in »tvoj« vrinil še »in poljublja«. No, hip zatem mu je bilo že žal za ta vrivek. In da bi stavek nekako uravnotežil, je za besedico »tvoj« dodal še *ali svoj ali nikogaršnji*.

Ura je bila sedem. Pred dežjem se je umaknil noter, v lokal.

»Želite, prosim?«

»Kavo.« In čez hip: »Dvojno.«

Nagnalo ga je v pisoar. Njegov lastni urin mu je čudno in neprijetno zasmrdel iz školjke. Konjak, si je rekel. Šel mi je v scanje, namesto v kri.

Sedel je nazaj za mizo in razgrnil časopis. Še preden je dobro preletel naslove, mu je glava klonila v naročje.

Neka roka se ga je dotaknila. Sunkovito se je zdrznil. Bila je natakaričica. »Ne smete spati tukaj, gospod,« je rekla.

»Saj, zadremal sem«, si je v zadregi mencal oči.

Spet se je zabaljil v časnik. Spet je zakinkal in spet ga je zdramila natakaričina roka. »Vam pa kava nič ne zaleže, kaj?«

Zardel je do vratu in jadrno odvihral skozi vrata.

Pismo ga je čakalo tam, kjer ga je bil pustil, zunaj na vrtni mizici, razmočeno od dežja.

Kaj pa potlej, se je brž potolažil, saj ji lahko povem.

Pomečkal ga je in stlačil v žep z namenom, da ga vrže v najbližji smetnjak.